

TITLUL I

Urmărirea penală

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Obiectul urmăririi penale

Art. 285 (1) Urmărirea penală are ca obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.

(2) Procedura din cursul urmăririi penale este nepublică.

Jurisprudență CEDO

1. Încălcarea art. 3 din Convenție, prin lipsa unei anchete efective, și a art. 13 combinat cu art. 3 din Convenție, prin lipsa unei căi de atac eficiente în privința pretinselor tratamente inumane și degradante la care a fost supus reclamantul de către poliție.

Din punct de vedere procedural, pentru ca o anchetă să fie considerată efectivă în interpretarea Curții, trebuie să comporte investigații aprofundate și eficiente, apte să ducă la stabilirea circumstanțelor exacte ale interpelării reclamantului și, în particular, la identificarea și pedepsirea celor responsabili. În plus, ea trebuie să permită petiționarului un acces efectiv la anchetă (*Ay c. Turciei, Pantea c. României*). Dacă nu se întâmplă astfel, în ciuda importanței sale fundamentale, interdicția legală generală a torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante ar fi ineficientă în practică și ar fi posibil în unele cazuri pentru agenții statului să calce în picioare drepturilor celor supuși controlului lor, beneficiind de o semiimpunitate.

Curtea a stabilit deja în numeroase cauze împotriva României că anchetele conduse de procurori militari ridică serioase îndoieli, întrucât aceștia nu erau independenți față de polițiștii pe care îi anchetau (*Barbu Anghelescu c. României, Bursuc c. României*).

În plus, în prezenta cauză, Curtea a remarcat că, în absența unei anchete efective, în cazul primei plângeri procurorul a dispus neînceperea urmăririi penale, iar celelalte plângeri și sesizări ale reclamantului nu au fost examinate și nu li s-a mai dat niciun răspuns din partea autorităților competente.

În consecință, Curtea a constatat încălcarea art. 3 din Convenție și sub aspect procedural.

Curtea a constatat că reclamantului i s-a refuzat o cale de atac eficientă în privința pretinselor tratamente inumane și degradante la care a fost supus de către poliție. Astfel, făcând trimitere la considerentele exprimate în hotărârea *Cobzaru c. României*, Curtea a statuat că a fost încălcat art. 13 combinat cu art. 3 din Convenție (*Cauza Rupa c. României, în Arestarea preventivă și deținerea nelegală, de C. Ghigheci ș.a., p. 184*).

2. Încălcarea art. 3 din Convenție sub aspect procedural, întrucât ancheta desfășurată nu a permis stabilirea într-un mod suficient de exact a împrejurărilor vătămării reclamantului.

Curtea a reiterat că, atunci când o persoană susține în mod credibil că a fost supus, de către poliție sau de către alte autorități similare, unor suferințe grave și ilicite, contrare art. 3 din Convenție, dispoziția menționată, coroborată cu obligația generală a statului prevăzută la art. 1 din Convenție de a recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție, impune implicit cerința desfășurării unei anchete oficiale efective (a se vedea *Assenov și alții c. Bulgariei*, 28 octombrie 1998, par. 102-103 și *Ay c. Turciei*, nr. 30951/96, par. 59-60, 22 martie 2005). Această anchetă trebuie să fie de natură să ducă la identificarea și pedepsirea celor vinovați. Altfel, în ciuda importanței sale fundamentale, interdicția legală generală a torturii și a tratamentelor inumane sau degradante ar fi ineficace în practică și ar deveni posibil pentru agenții Statului ca, în anumite cazuri, să calce în picioare la adăpostul unei cvasi-impunități drepturile și libertățile individului supuse controlului lor (*Khachiev și Akăeva c. Rusiei*, nr. 57942/00 și 57945/00, par. 177, 24 februarie 2005, și *Menecheva c. Rusiei*, nr. 59261/00, par. 67).

Din acest punct de vedere, Curtea a reiterat că investigațiile trebuie în special să fie aprofundate, imparțiale și făcute cu atenție. Aceasta presupune nu doar absența oricărei legături ierarhice sau instituționale, ci și independența practică a anchetatorilor de agenții anchetați (a se vedea, spre exemplu, *Soare și alții*, citată anterior, par. 168).

În speță, Curtea a apreciat că autoritățile judiciare interne aveau obligația să utilizeze toate mijloacele de probă pentru a stabili desfășurarea evenimentelor și împrejurările exacte în care reclamantul s-a rănit ori a fost rănit.

Curtea a observat cu titlu liminar că jandarmii au afirmat că l-au imobilizat pe reclamant în scop preventiv fiindcă incita la violență. Or, rezultă din înregistrările video depuse la dosar că la momentul imobilizării sale reclamantul nu era defel violent ci, dimpotrivă, discuta calm cu comandantul unității de jandarmerie. Este, de altfel, bizar că acesta din urmă, audiat de parchet, a negat orice întrevedere cu reclamantul, afirmând că se afla în altă parte, deși mai mulți jandarmi i-au confirmat prezența la locul imobilizării. Mai mult, spre deosebire de alți participanți la manifestație, reclamantul nu a fost suspectat de comiterea vreunei infracțiuni și nu a fost sancționat administrativ pentru tulburarea ordinii publice.

Curtea a apreciat că ar fi fost rolul procurorilor să lămurească nepotrivirile între declarațiile jandarmilor și să risipească orice dubiu cu privire la acțiunile lor. Mai mult, Curtea a observat că și Tribunalul Militar Timișoara a apreciat că urmărirea penală a fost incompletă și a dispus completarea ei. Totuși, această dispoziție a rămas fără efect fiindcă Tribunalul Militar Teritorial a respins plângerea reclamantului ca inadmisibilă.

Curtea a amintit, mai departe, că autoritățile interne au obligația să ia măsurile rezonabile aflate la dispoziția lor pentru a administra toate probele utile, inclusiv, după caz, certificate medicale suplimentare de natură să furnizeze o constatare completă și exactă a vătămarilor și o analiză obiectivă a constatărilor medicale, în special a cauzelor leziunilor (a se vedea *Batu și alții c. Turciei*, nr. 33097/96 și nr. 57834/00, par. 134).

În speță, parchetul a dat o soluție de netrimiteră în judecată, întemeindu-se, între altele, pe aparenta contradicție între declarațiile reclamantului și mențiunile din certificatul medico-legal din data de 5 septembrie 2008, în timp ce o examinare specifică potrivit criteriilor sus-menționate lipsește de la dosar.

Curtea a estimat că un examen medical amănunțit, practicat cât mai devreme posibil, ar fi putut fi hotărâtor pentru a acredita sau a infirma susținerile reclamantului cu privire la existența unei legături de cauzalitate între acțiunile jandarmilor și vătămarea sa.

Din punctul de vedere al Curții, o analiză minuțioasă a actelor imputabile reclamantului și a declarațiilor contradictorii ale jandarmilor, coroborată cu o analiză obiectivă a constatărilor medicale, ar fi putut stabili dacă împotriva reclamantului a fost folosită forța și dacă leziunea a fost provocată de această folosire ori s-a produs în alte împrejurări.

Or, închizând în mod definitiv investigațiile, Tribunalul Militar Teritorial a împiedicat clarificarea zonelor de umbră care subzistau.

În fine, Curtea a reținut că independența procurorilor militari care au desfășurat urmărirea penală face obiectul unor rezerve, având în vedere reglementarea națională. În numeroase rânduri, Curtea a constatat deja încălcarea art. 3 din Convenție pe motivul lipsei de independență a procurorilor militari însărcinați cu anchetarea agenților statului acuzați de rele tratamente. Procurorii menționați erau, la fel ca agenții anchetați, ofițeri militari activi, cu grade militare, făcând parte din structurile militare bazate pe principiul subordonării ierarhice, și răspundeau pentru încălcarea regulilor disciplinei militare (a se vedea *Barbu Anghelescu c. României*, nr. 46430/99, par. 67, 5 octombrie 2004; *Dumitru Popescu c. României nr. 1*, nr. 49234/99, par. 75, 26 aprilie 2007; *Melinte c. României*, nr. 43247/02, par. 27, 9 noiembrie 2006; *Soare și alții*, citată anterior, par. 169 și *Australianu c. României*, nr. 16117/02, par. 70, 12 februarie 2013).

Desigur, a observat Curtea, funcționarea parchetelor militare a fost între timp reglementată prin Legea nr. 247/2005. Totuși, legea reia în esență reglementarea anterioară și confirmă calitatea de ofițeri activi a magistraților militari, similară celei a jandarmilor vizați de anchetă, cu toate drepturile și obligațiile care decurg din acest statut.

Având în vedere aceste aspecte, Curtea a apreciat că ancheta desfășurată nu a permis stabilirea într-un mod suficient de exact a împrejurărilor vătămării reclamantului (*Cauza Birgean c. României*, în *Arestarea preventivă și deținerea nelegală*, de C. Ghigheci ș.a., pp. 633-635).

3. Încălcarea art. 3 din Convenție, sub aspect procedural, deoarece nu a fost realizată o anchetă aprofundată și eficientă cu privire la pretinsele tratamente aplicate de particulari.

Curtea a reamintit că interdicția absolută înscrisă în art. 3 al Convenției implică pentru autoritățile naționale datoria de a realiza o anchetă oficială efectivă atunci când o persoană pretinde, în mod «rezonabil», că a fost victima actelor contrare art. 3 și comise în circumstanțe suspecte, o astfel de

obligație neputând în principiu să se limiteze doar la cazurile de tratamente rele aplicate de agenți ai statului. Această anchetă trebuie să elucideze faptele și să identifice responsabilii (a se vedea *Filip c. României*).

Astfel, autoritățile au obligația de a acționa, imediat ce o plângere oficială este depusă. Un răspuns rapid din partea lor, atunci când este vorba de o anchetă ce are ca temei rele tratamente, poate fi considerat un factor esențial pentru păstrarea încrederii publice în principiul legalității și pentru a evita orice aparență de complicitate sau de toleranță referitoare la actele ilegale. Or, toleranța autorităților față de astfel de acte nu poate decât să submineze încrederea publicului în principiul legalității și al adevărului la statul de drept.

În speță, Curtea a constatat că, deși reclamantul a informat autoritățile competente cu privire la violențele repetate cărora le-a căzut victimă, prin intermediul plângerilor sale, acestea s-au mulțumit să-l informeze, ca răspuns la cererile sale, că fuseseră acordate instrucțiuni polițiștilor pentru a proceda la o completare a anchetei. În plus, Guvernul nu a furnizat informații sau documente care să demonstreze că fuseseră efectuate anchete cu diligență și că autoritățile judiciare s-au pronunțat asupra temeiniciei lor.

Curtea a arătat că statul nu și-a respectat obligația extrasă din art. 3 al Convenției de a realiza o anchetă aprofundată și eficientă în ceea ce privește pretinderile formulate de reclamant legate de tratamentele aplicate de niște indivizi în iulie 1999 și în 18 aprilie și 18 octombrie 2000 (*Cauza Birgean c. României, în Arestarea preventivă și deținerea nelegală*, de C. Ghigheci ș.a., p. 432).

4. Încălcarea art. 3, sub aspect procedural, deoarece autoritățile române nu au respectat o durată rezonabilă a anchetei.

La data de 12 august 2000, reclamantul F.B. a fost agresat de mai multe persoane, fapt pentru care a fost dus la Spitalul de Urgență București, unde a fost diagnosticat cu un traumatism cranio-cerebral, fractura de os la antebrațul drept, fractură de coaste și răni la nivelul sprâncenelor. A fost externat după 10 zile de spitalizare, iar prin certificatul medico-legal din data de 30 octombrie 2000 s-a menționat că reclamantul a avut nevoie de 80-85 de zile de îngrijiri medicale.

La data de 29 august 2000, reclamantul a formulat plângere penală împotriva a opt persoane pentru săvârșirea infracțiunii de vătămare corporală gravă. Aceasta a fost depusă la sediul parchetului. A doua zi reclamantul a depus această plângere și la sediul poliției.

În cadrul anchetei penale demarate, procurorii i-au audiat pe reclamant, părinții acestuia, doisprezece martori și șapte dintre cele opt persoane acuzate de reclamant de a-l fi agresat. Aceștia din urmă au negat săvârșirea faptei.

(...)

La data de 27 decembrie 2010 parchetul a încetat definitiv urmărirea penală din cauza intervenirii prescrierii răspunderii penale.

(...)

În lumina jurisprudenței sale, Curtea a reținut, în ceea ce privește caracterul „efectiv” al anchetei, că autoritățile române nu au respectat o durată rezonabilă a anchetei. Prelungirea nu se justifică, dată fiind complexitatea cauzei. Autoritățile române nu au întreprins toate acțiunile necesare pentru a clarifica starea de fapt și modul în care evenimentele s-au petrecut. De altfel, autoritățile române s-au limitat la a cataloga familia reclamantului ca fiind cunoscuți în oraș drept un „grup de delincvenți”, ceea ce a denotat vădita lipsă de interes a autorităților române în raport de anchetă.

În aceste condiții, Curtea a hotărât că autoritățile române nu au depus diligențele necesare pentru ca ancheta să poată fi considerată una efectivă (*Cauza Bucureșteanu c. României, în Arestarea preventivă și deținerea nelegală*, de C. Ghigheci ș.a., pp. 547-551).

5. Încălcarea articolului 14 din Convenție coroborat cu Articolele 3 în partea sa procedurală și 13, pentru necercetarea de către agenții de aplicare a legii a posibilelor motive rasiale în maltratarea reclamantului.

Jurisprudența Curții cu privire la Articolul 14 stabilește că discriminare înseamnă a trata diferit, fără o justificare obiectivă și rațională, persoane în situații clar similare (*Willis împotriva Marii Britanii*, nr. 36042/97, § 48, CEDO 2002-IV). Violența rasială este un afront deosebit față de demnitatea umană și, având în vedere consecințele periculoase ale acesteia, necesită din partea autorităților o vigilență specială și o reacție viguroasă. Pentru acest motiv autoritățile trebuie să se folosească de toate mijloacele disponibile spre a combate rasismul și violența rasistă, astfel întărind viziunea democratică a unei societăți în care diversitatea nu este percepută ca o amenințare, ci ca o sursă de îmbogățire (vezi *Nachova și alții împotriva Bulgariei* [GC], nr. 43577/98 și 43579/98, § 145, CEDO 2005-VII).

Curtea reamintește în continuare că, în cercetarea incidentelor violente, autoritățile de Stat au datoria suplimentară de a lua toate măsurile raționale spre a demasca orice motivație rasistă și de a constata dacă ura sau prejudiciile etnice au putut juca sau nu un rol în evenimente (vezi *Nachova și alții împotriva Bulgariei*, citat mai sus, § 160).

Tratarea violenței și brutalității induse rasial pe picior de egalitate cu cazuri care nu au accente rasiste ar însemna să închidem un ochi față de natura specifică a acțiunilor care sunt deosebit de distructive pentru drepturile fundamentale. Nerealizarea acestei distincții a modului în care sunt abordate situații diferite în esență poate constitui un tratament nejustificat ireconciliabil cu Articolul 14 din Convenție (vezi *Nachova și alții împotriva Bulgariei*, citat mai sus, cu referințe în continuare).

Suntem de acord că dovedirea motivației rasiale se va dovedi extrem de dificilă în practică. Obligația Statului intimat de a investiga posibile accente rasiste într-un act violent este o obligație de a depune cele mai bune eforturi și nu este absolută; autoritățile trebuie să facă ce este rațional în circumstanțele cauzei (vezi *Nachova și alții împotriva Bulgariei*, citat mai sus, § 160).

Confruntată cu plângerea reclamantului în baza Articolului 14, sarcina Curții este de a stabili, mai întâi de toate, dacă rasismul a fost un factor causal sau nu în maltratarea reclamantului de către poliție și în legătură cu aceasta, dacă Statul intimat și-a respectat sau nu obligația de a investiga posibilele motive rasiste. Mai mult, Curtea trebuie, de asemenea, să examineze dacă în realizarea cercetărilor legat de susținerea reclamantului că a fost maltratată de poliție, autoritățile interne au discriminat împotriva reclamantului și dacă da, dacă discriminarea s-a bazat pe originea sa etnică.

În privința primului capăt al cererii, mai ales afirmația că maltratarea s-a bazat pe prejudicii rasiale, Curtea reamintește că în aprecierea probelor în acest context, a adoptat standardul dovezii „mai presus de dubii raționale”. Totuși, scopul ei nu a fost niciodată de a împrumuta abordarea sistemelor juridice naționale care fac uz de acel standard. Rolul său este nu de a se pronunța asupra vinovăției penale sau răspunderii civile, ci asupra responsabilității Statelor Contractante în baza acestei Convenții. În lucrările aflate în fața sa, Curtea nu așază bariere procedurale în calea admisibilității probelor sau formule prestabilite pentru aprecierea sa. Adoptă concluziile susținute, în opinia sa, de evaluarea liberă a tuturor probelor, inclusiv a acelor deducții ce pot decurge din fapte și susținerile părților. Conform jurisdicției sale stabilite, probele pot decurge din coexistența unor deducții suficiente de puternice, clare și concordante sau a unor presupuneri de fapt similare necontestate. Mai mult, nivelul de convingere necesar spre a ajunge la o anumită concluzie și, în acest context, distribuția sarcinii probei este intrinsec legată de specificitatea faptelor, natura afirmațiilor făcute și dreptul din Convenție aflat în cauză. Curtea este, de asemenea, atentă la seriozitatea care caracterizează o decizie că un Stat Contractant a încălcat drepturile fundamentale (vezi *Nachova și alții împotriva Bulgariei*, citat mai sus, § 147 și referințe în continuare).

Curtea ia notă că reclamantul nu s-a referit la fapte anume spre a-și întemeia susținerea că violența la care a fost supus a avut motivație rasială. În loc de aceasta, a susținut că afirmația sa trebuia apreciată în contextul eșecului documentat și repetat al autorităților române de a soluționa cazurile de violență anti-romi și de a oferi remedii pentru discriminare.

Totuși, exprimarea preocupării de către diferite organizații cu privire la numeroasele acuzații de violență împotriva romilor comisă de ofițerii români din domeniul aplicării legii și repetatul eșec al autorităților române de a remedia situația și a redresa discriminarea nu sunt suficiente spre a considera că s-a constatat că motive rasiste au jucat un rol în maltratarea reclamantului.

Trecând la celălalt aspect al afirmației reclamantului, anume obligația Statului de a investiga posibilele motive rasiale, Curtea observă că a constata deja că autoritățile române au încălcat Articolul 3 din Convenție în sensul că nu au realiza o cercetare semnificativă a maltratării reclamantului (...).

Mai observă și că nu au existat afirmații de abuzuri verbale rasiste exprimate de poliție în timpul incidentului care a implicat folosirea forței contra reclamantului. Ca urmare, contrar situației din cauza *Nachova și alții* (...), procurorii din cazul de față nu au avut în față *prima facie* informații plauzibile de violență indusă de ură care să necesite cercetarea posibilelor motive rasiste în ale evenimentelor.

Totuși, Curtea observă că numeroasele incidente anti-romi care au implicat adesea agenții ai Statului după căderea regimului comunist în 1990, și alte dovezi documentate de eșec repetat al autorităților în a soluționa cazurile de astfel de violențe erau cunoscute publicului în general, deoarece erau regulat prezentate de mass-media. Reiese din probele prezentate de reclamant că toate aceste incidente au fost în mod oficial aduse în atenția autorităților și ca urmare, acestea din urmă au inițiat diverse programe având drept scop eradicarea acestui tip de discriminare. Neîndoielnic, astfel de incidente, precum și politicile adoptate de cele mai înalte autorități din România spre a lupta contra discriminării romilor erau cunoscute autorităților de cercetare în cazul de față sau ar fi trebuit să fie cunoscute și deci ar fi trebuit să se acorde o grijă specială cercetării posibilelor motive rasiste din satele violenței.

Nu numai că nu a existat nicio încercare din partea procurorilor de a verifica comportamentul polițiștilor implicați în violență, care să verifice, de exemplu, dacă mai fuseseră implicați în trecut în incidente similare sau dacă au fost acuzați de a prezenta sentimente anti-romi, dar procurorii au făcut remarci tendențioase referitoare la originea romă a reclamantului pe tot parcursul cercetării (...). Nu s-a prezentat nicio justificare de către Guvern referitor la aceste remarci.

Curtea a mai constatat că astfel de remarci făcute de autoritățile judiciare române cu privire la originea romă a unui solicitant erau pur discriminatorii și a ținut seama de ele ca factor agravant în examinarea plângerii reclamantului în baza Articolului 3 din Convenție în cauza *Moldovan și alții împotriva României* (nr. 2) (nr. 41138/98 și 64320/00, hotărâre din 12 iulie 2005, §§ 108-114 și 120 și 121).

În cauza de față, Curtea constată că remarcile tendențioase făcute de procurori cu privire la originea romă a reclamantului dezvăluie o atitudine general discriminatorie a autorităților, care a întărit convingerea reclamantului că orice cale de atac în cazul său era pur iluzorie.

Ținând seama de toate elementele de mai sus, Curtea consideră că necercetarea de către agenții de aplicare a legii a posibilelor motive rasiale în maltratarea reclamantului, asociată cu atitudinea lor pe parcursul cercetării, constituie o discriminare față de drepturile reclamantului contrară Articolului 14 luat în coroborare cu Articolele 3 în partea sa procedurală și 13 din Convenție (*Cauza Cobzaru c. României*, <https://jurisprudentacedo.com>).

6. Neîncălcarea art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 2 și art. 3 sub aspect material și procedural deoarece nu au fost suficiente elemente pentru a determina autoritățile să verifice dacă violențele la care ofițerul de poliție a recurs împotriva reclamantului aveau o motivație rasistă.

Curtea consideră că, atunci când anchetează incidente violente, autoritățile statului au, de asemenea, obligația de a lua toate măsurile rezonabile pentru a descoperi dacă exista o motivație rasistă și pentru a stabili dacă sentimente de ură sau prejudecăți întemeiate pe originea etnică au jucat un rol în evenimente. Desigur, este adeseori extrem de dificil în practică să se dovedească o motivație rasistă. Obligația statului pârât de a ancheta cu privire la eventuale conotații rasiste într-un act de violență este o obligație privind mijloacele și nu de rezultat. Autoritățile trebuie să ia măsurile rezonabile, având în vedere circumstanțele, pentru a colecta și a conserva probele, pentru a studia toate mijloacele concrete de a descoperi adevărul și pentru a pronunța decizii pe deplin motivate, imparțiale și obiective, fără să omită fapte îndoielnice, revelatoare ale unui act de violență motivat prin considerente de rasă (*Natchova*, citată anterior, pct. 158-159).

În speță, Curtea a constatat deja că autoritățile române au încălcat art. 2 din convenție deoarece nu au desfășurat o anchetă efectivă cu privire la incident. Curtea consideră că trebuie să examineze separat capătul de cerere potrivit căruia acestea nu au verificat, de asemenea, dacă exista o legătură de causalitate între atitudinile rasiste invocate și violențele la care a recurs ofițerul de poliție împotriva reclamantului.

În această privință, aceasta observă că autoritățile care au anchetat cu privire la punerea în pericol a vieții reclamantului dispuneau de declarația dată de L.N.D. în fața procurorului militar în cursul anchetei la fața locului, realizată în seara dramei, în care precizase că „a fost agresat de un țigan”. Curtea apreciază că acest unic element nu este în sine suficient pentru a determina autoritățile să verifice dacă violențele la care ofițerul de poliție a recurs împotriva reclamantului aveau o motivație rasistă (*Cauza Soare și alții c. României*, www.ier.ro).

Jurisprudență constituțională

Decizii de respingere

1. Curtea a constatat că informațiile dintr-un dosar penal aflat în faza de urmărire penală pot fi fie informații clasificate ce intră sub incidența Legii nr. 182/2002, fiind informații ce pot intra în clasele de secretizare secret de stat ori secret de serviciu, fie informații confidențiale. În acest sens, coroborând dispozițiile art. 285 alin. (2) din actualul Cod de procedură penală, potrivit căruia „Procedura în cursul urmăririi penale este nepublică”, cu caracterul cel puțin confidențial al informațiilor dintr-un dosar penal, doctrina și jurisprudența în materie au acceptat în mod unanim faptul că urmărirea penală are caracter nepublic. Această concluzie își găsește rațiunea sub vechea reglementare – și care subzistă și sub cea actuală – în faptul că unele activități, cum sunt: strângerea probelor în vederea stabilirii vinovăției făptuitorului, conservarea unor urme care să ajute la aflarea adevărului, deșeurile unor planuri ale făptuitorilor care încearcă să denatureze sau să ascundă probe pentru a se sustrage răspunderii penale,

luarea măsurilor preventive etc., ar fi mult îngreunate, iar unele chiar imposibil de realizat dacă persoanele cu interes direct în cauză, și nu numai acestea, ar cunoaște în amănunt întreaga strategie de cercetare a organelor de urmărire penală sau ar lua cunoștință de întregul material probator înainte de terminarea urmăririi penale (**Dec. nr. 549/2017**, *M. Of. nr. 81 din 26 ianuarie 2018*).

2. Astfel cum a reținut Curtea, în cauza dedusă judecării nu poate fi pusă în discuție existența acuzației în materie penală, întrucât ceea ce analizează judecătorul de cameră preliminară este legalitatea unei soluții prin care a fost stinsă acțiunea penală. În ceea ce privește faza prealabilă a procesului (ancheta, instrumentarea cazului), instanța de la Strasbourg a considerat procedurile penale ca un întreg și, în consecință, anumite condiții impuse de art. 6, precum termenul rezonabil sau dreptul la apărare, pot fi, de asemenea, relevante la acest stadiu al procedurii, în măsura în care echitatea procesului poate fi grav încălcată prin nerespectarea inițială a acestor condiții impuse (Hotărârea din 24 noiembrie 1993, pronunțată în Cauza Imbrioscia împotriva Elveției, paragraful 36). Cu toate acestea, modul în care se aplică aceste garanții în cursul anchetei preliminare depinde de caracteristicile procedurii și de circumstanțele cauzei, iar dacă judecătorul de instrucție nu trebuie să se pronunțe cu privire la temeinicia unei „acuzații în materie penală”, atunci este posibil ca anumite garanții procedurale prevăzute de art. 6 paragraful 1, cum ar fi publicitatea ședinței, să nu se aplice (Hotărârea din 8 februarie 1996, pronunțată în Cauza John Murray împotriva Marii Britanii, paragraful 62, și Hotărârea din 6 ianuarie 2010 pronunțată în Cauza Vera Fernandez-Huidobro împotriva Spaniei, paragrafele 108-114) (**Dec. nr. 714/2015**, *M. Of. nr. 880 din 24 noiembrie 2015*).

Actele organelor de urmărire penală

Art. 286 (1) Procurorul dispune asupra actelor sau măsurilor procesuale și soluționează cauza prin ordonanță, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Ordonanța trebuie să cuprindă:

- a) denumirea parchetului și data emiterii;
- b) numele, prenumele și calitatea celui care o întocmește;
- c) fapta care face obiectul urmăririi penale, încadrarea juridică a acesteia și, după caz, datele privitoare la persoana suspectului sau inculpatului;
- d) obiectul actului sau măsurii procesuale ori, după caz, tipul soluției, precum și motivele de fapt și de drept ale acestora;
- d¹) atunci când este cazul, mențiunea căii de atac disponibile, cu arătarea termenului în care aceasta poate fi exercitată;
- e) date referitoare la măsurile asigurătorii, măsurile de siguranță cu caracter medical și măsurile preventive luate în cursul urmăririi;
- f) alte mențiuni prevăzute de lege;
- g) semnătura celui care a întocmit-o.

(3) «abrogat»

(4) Organele de cercetare penală dispun, prin ordonanță, asupra actelor și măsurilor procesuale și formulează propuneri prin referat. Dispozițiile alin. (2) se aplică în mod corespunzător.

Jurisprudență constituțională

Decizii de respingere

Curtea reține că procurorul își poate însuși integral sau parțial argumentele cuprinse în referatul organului de cercetare penală, poate dispune clasarea cu alte argumente ori chiar pe un alt temei de drept decât cel invocat. În ipoteza însușirii, în mod parțial, a propunerii din referat, ori dacă procurorul nu își însușește argumentele cuprinse în propunerea organului de cercetare, potrivit art. 315 alin. (5) din Codul de procedură penală, ordonanța de clasare va cuprinde și motivele noi, de fapt și de drept, diferite de cele invocate în referatul organului de cercetare penală. Dacă își însușește integral motivele cuprinse în referatul organului de cercetare penală, procurorul nu este obligat să motiveze ordonanța de clasare, ci face trimitere la cuprinsul referatului. Așadar, Curtea constată că, deși, potrivit art. 315 alin. (2) raportat la art. 286 alin. (2) lit. d) din Codul de procedură penală, în categoria mențiunilor obligatorii pe care trebuie să le cuprindă ordonanța procurorului se regăsesc și motivele de fapt și de drept ale soluției dispuse, de la

această regulă, prin dispozițiile art. 315 alin. (5) din Codul de procedură penală, se instituie o excepție constând în lipsa acestor mențiuni dacă procurorul și-a însușit propunerea organului de cercetare penală (*Dec. nr. 79/2016, M. Of. nr. 309 din 22 aprilie 2016*).

Păstrarea unor acte de urmărire penală

Art. 287 (1) Când legea prevede că un act sau o măsură procesuală trebuie să fie încuviințată, autorizată sau confirmată, un exemplar al actului rămâne la procuror.

(2) În cazurile în care procurorul sesizează judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară ori alte autorități prevăzute de lege, în vederea soluționării propunerilor ori cererilor formulate în cursul urmăririi penale, va înainta copii numerotate și certificate de grefa parchetului de pe actele dosarului ori numai de pe cele care au legătură cu cererea sau propunerea formulată. Organul de urmărire penală păstrează originalul actelor, în vederea continuării urmăririi penale.

CAPITOLUL II Sesizarea organelor de urmărire penală

Secțiunea 1 Reglementări generale

Modurile de sesizare

Art. 288 (1) Organul de urmărire penală este sesizat prin plângere sau denunț, prin actele încheiate de alte organe de constatare prevăzute de lege ori se sesizează din oficiu.

(2) Când, potrivit legii, punerea în mișcare a acțiunii penale se face numai la plângerea prealabilă a persoanei vătămate, la sesizarea formulată de persoana prevăzută de lege ori cu autorizarea organului prevăzut de lege, acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare în lipsa acestora.

(3) În cazul infracțiunilor săvârșite de militari, sesizarea comandantului este necesară numai în ceea ce privește infracțiunile prevăzute la art. 413-417 din Codul penal.

◆ REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Radu Slăvoiu, *Urmărirea penală – noutăți și contradicții*, în *Dreptul* nr. 6/2014, p. 75.

Plângerea

Art. 289 (1) Plângerea este încunoștințarea făcută de o persoană fizică sau juridică, referitoare la o vătămare ce i s-a cauzat prin infracțiune.

(2) Plângerea trebuie să cuprindă: numele, prenumele, codul numeric personal, calitatea și domiciliul petiționarului ori, pentru persoane juridice, denumirea, sediul, codul unic de înregistrare, codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar, indicarea reprezentantului legal ori convențional, descrierea faptei care formează obiectul plângerii, precum și indicarea făptuitorului și a mijloacelor de probă, dacă sunt cunoscute.

(3) Plângerea se poate face personal sau prin mandatar. Mandatul trebuie să fie special, iar procura rămâne atașată plângerii.

(4) Dacă este făcută în scris, plângerea trebuie semnată de persoana vătămată sau de mandatar.

(5) Plângerea în formă electronică îndeplinește condițiile de formă numai dacă este certificată prin semnătură electronică, în conformitate cu prevederile legale.